

Bakgrund till Rydboholmsbolaget

Då Rydboholms mekaniska bomullsväveri anlades 1834 var Sverige ett agrart präglat samhälle. Den industriella revolutionen som startat i Storbritannien under 1700-talet började dock att påverka även Sverige. Liksom i föregångslandet Storbritannien och många andra länder kom textiltillverkningen att tillhöra de branscher som först industrialiserades. Här liksom i Storbritannien mekaniserades först spinningen under det att vävningen länge till stor del förblev en hemindustri, organiserad enligt förlagssystemet. Ännu i början av 1870-talet sparade fabriker bara för ca 40 procent av den totala produktionen av bomullsvävnader i landet. Viktiga förutsättningar för framväxten av en svensk bomullsindustri var, på den internationella nivån, möjligheten att importera billig amerikansk bomull och teknologi från Storbritannien. En viktig inhemsk förutsättning utgjordes av den begynnande välståndökningen inom jordbruket och en ökad efterfrågan på textilier från den växande skaran av arbetare, bl.a. sysselsatta med de stora anläggningsarbetena under 1800-talet, såsom järnvägs- och kanalbyggen. En massmarknad för textilier började sålunda efterhand uppstå i Sverige under 1800-talet. En annan faktor som gynnade uppkomsten av en inhemsk textilindustri var 1816 års tulltaxa, som genom tullar och importförbud gav skydd åt den svenska tillverkningen av bomullsgarn och vävnader.

Då Rydboholms konstavveri startades 1834 var det Sveriges första mekaniska bomullsväveri. Företaget grundades av J. Franke, handlande i Göteborg, K. Bäfverman, handlande i Borås och Sven Erikson, storförläggare i Kinna. Den sistnämnde skulle med tiden bli ensam ägare till företaget. Anläggandet av fabriken i Rydboholm kan därför sägas markera den begynnande övergången från hantverksmässig förlagsindustri till fabriksstillverkning.

Vilka var då förutsättningarna för rydboholmsfabrikens grundande och framgång? Den textila traditionen i Sjuhäradsbygden, med ett utbrett hantverkskunnande bland befolkningen har tidigare ansetts varit en viktig faktor. Lennart Schön framhåller i sin avhandling 'Från hantverk till fabriksindustri' (1979) betydelsen av det finmaskigt distributionsnät, som knallarna från Sjuhäradsbygden utgjorde. Då marknaden under fabriken första tid fortfarande var begränsad och mycket geografiskt utspridd, anser Schön om tillgången till ett väl fungerande distributionsnät varit av central betydelse för företagets framgång. Lokaliseringen till just den plats där fabriken kom att uppföras berodde på att här fanns möjlighet att utnyttja Viskans vattenkraft för fabriksdrift. Området där fabriken byggdes ägdes också sedan tidigare av en av grundarna.

Foto Glenn Murberg 20160414

Detta är vad som finns kvar av skorstenen i dag.

Ett karaktäristiskt drag i den svenska industrialiseringen var att den, till inte ringa del, försiggick på landsbygden. En särskild typ av samhällen, som i 'Svensk stad' benämns produktionssamhälle, kom härigenom att utvecklas. Denna typ av samhälle, vars tidigaste former började uppstå i form av 1600- och 1700-talens brukssamhällen, kännetecknas av att det är produktionen i t.ex en gruva eller en fabrik som utgör samhällets s.k. genetiska centrum, kring vilket det byggs upp. Ett annat drag som karaktäriserar produktionssamhället är att det genom sin specialisering "... *endast fyller en viss sektor inom det urbana funktionsfältet.*" Intellectuella yrkesutövare saknar ofta, handeln är begränsad till närhetshandel och möjligheterna till högre undervisning är små eller obefintliga. Den samhällsbildning som kom att växa fram kring fabriken i Rydboholm kan ses som ett typiskt exempel på ett produktionssamhälle. Företag och samhälle hörde här intimt samman. Rydboholmsbolaget, styrt av den Eriksonska ägarläkten under fyra generationer, stod fram till 1960-talet i centrum för samhällets liv.